

Resultaten van het monitoringonderzoek in De Heirnisse

Zopas is het monitoringrapport verschenen van de Heirnisse, een 86 ha groot bosreservaat in het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen (gemeenten Sinaai en St.-Niklaas). Het rapport is gebaseerd op een inventarisatie in 86 steekproefcirkels en één kernvlakte, in het centrale deel van het bosreservaat waarin een nulbeheer van kracht is (46 ha).

Beboste graslanden

Aan de historiek van het bosreservaat werd uitgebreid aandacht besteed in het basisrapport en enkele krachtlijnen ervan zijn te vinden in BosreservatenNieuws 5. De conclusie luidde dat het bosreservaat en zijn directe omgeving sinds de middeleeuwen tot in de 18de eeuw als grasland werden beheerd door de nabijgelegen abdij van Baudeloo. In de 18de eeuw werd een aanvang genomen met de bebossing van de natte gronden, maar het grootste deel van het huidige bosreservaat bestaat uit bebossingen uit de 19de en 20ste eeuw. De Heirnisse is bosreservaat sinds 1999 maar kende reeds sinds de

aankoop door het Vlaams gewest in 1991 een nulbeheer.

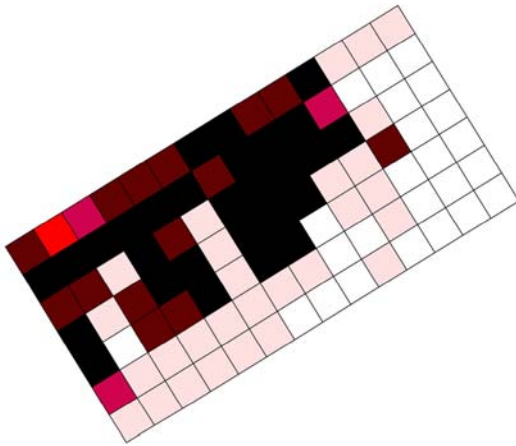
Hakhout met populieren

In het zuurdere en ietwat drogere zuidelijke deel van het bosreservaat zijn enkele hooghoutbestanden aanwezig van Zomereik en Corsicaanse den, maar karakteristiek voor de Heirnisse zijn vooral de voormalige hakhoutbestanden op kalkrijke bodem in het noorden. In de loop van de 20ste eeuw werden in dit hakhout en langs de paden cultuurpopulieren aangeplant. Door het recente ontstaan van het bos en door het hakhoutbeheer is het levende volume gering (189 m³ per ha), bij een hoog stamtal (1 270 per ha) en kleine dimensies van de bomen. De dikste individuen zijn wilgen, cultuurpopulieren en Zomereiken met een DBH begrepen tussen 70 en 80 cm. Vooral berken (Zachte en Ruwe) en elzen (Zwarte en Witte), met DBH-waarden tussen 5 en 15 cm, zijn talrijk aanwezig. Deze soorten zijn vaak meerstammig, nog een gevolg van het hakhoutbeheer.

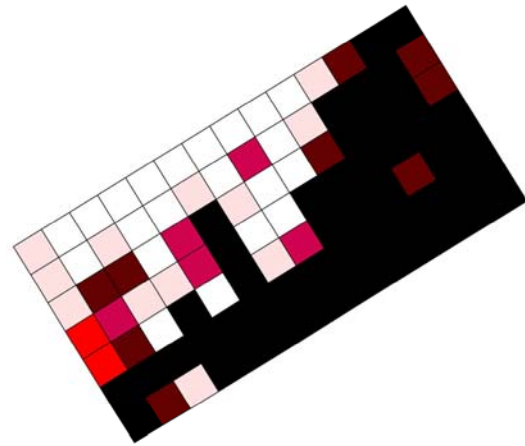

Een karakteristiek beeld uit het kalkrijke noordelijk deel van de Heirnisse: (voormalig) hakhout van Gewone es, met cultuurpopulieren als overstaanders en een vegetatie van Moeraszegge en (verkleurende) Dauwbraam (foto: Peter Van de Kerckhove)

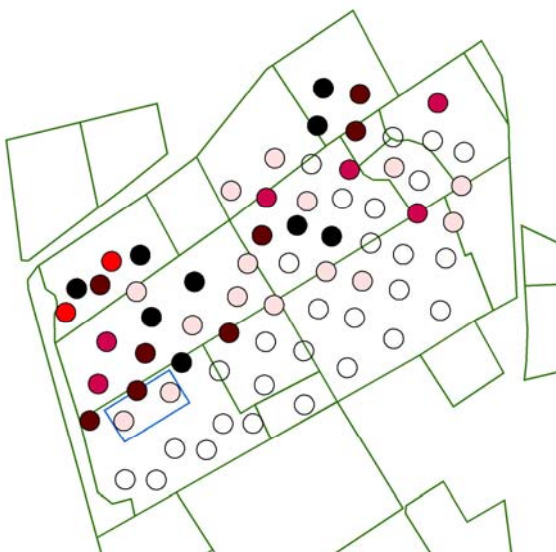
Dauwbraam - kernvlakte

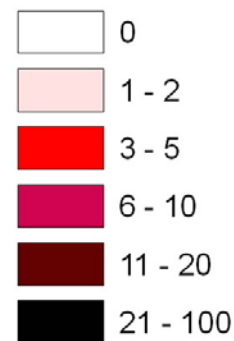
Bosbramen - kernvlakte

Dauwbraam - Steekproefcirkels

Bedekking (%)

Bedekking (%) door Dauwbraam en Bosbramen in de kernvlakte en in de proefvlakken op het systematische grid van de Heirnisse.

Dood populierenhout

Ondanks het geringe levende volume, werd een aanzienlijk volume dood hout gemeten (25 m³ per ha), dat voor 80 % afkomstig is van populieren. Een deel van deze populieren is afgestorven door een windhoos die in 1986 het Waasland teisterde en ook in het bosreservaat flink heeft huis gehouden. Populierenhout breekt snel af, in het bijzonder op natte standplaatsen, en de meeste fragmenten zijn na 16 jaar reeds in een vergevorderde graad van vertering. Waarschijnlijk zal, als gevolg van die snelle vertering en door de geringe aanvoer van vers dood hout, het dood houtvolume in de nabije toekomst afnemen.

Gyttja en Dauwbraam

De Heirnisse ligt aan de rand van de moervaartvallei, een langgerekte depressie in het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen. Tot ongeveer 11 000 jaar

geleden bevond zich hier een uitgestrekt meer, waarin gyttja (moeraskalk) werd afgezet. Hierdoor is de bodem plaatselijk zeer kalkrijk, wat ook in het noorden van het bosreservaat het geval is. Het zuiden van het bosreservaat ligt echter net buiten deze depressie, op kalkarme zandgronden. De vegetatieopnames op het raster weerspiegelen de gradiënt in kalkrijkdom in het bosreservaat. Dauwbraam (*Rubus caesius*), een bramensoort met berijpte stengels en vruchten, is een goede indicator voor kalkrijke bodems. In het noordwestelijke deel van de Heirnisse is deze soort dominant aanwezig, terwijl ze in het zuidoosten afwezig is. In het zure deel van het bosreservaat zijn 'gewone' bosbramen (*Rubus fruticosus* spp.) en stekelvarens (*Dryopteris* spp.) de aspectbepalende soorten. De kernvlakte situeert zich op de overgang van de kalkrijke gronden naar de zuurdere, kalkarme bodems

Luc De Keersmaeker & Kris Vandekerkhove